Reportage

Schapenherder vreest voortbestaan door beschuttingsplicht voor weidedieren

Reportage

Marc Van Ransbeke verdient sinds 1998 de kost met natuurbegrazing door schapen. Zijn schapen houden het gras kort op dijken en in natuurgebieden. De schapenherder voelt zich evenwel in zijn voortbestaan bedreigd door de nieuwe Vlaamse Codex Dierenwelzijn die in de loop van 2024 van kracht zou kunnen worden. Deze codex voorziet een beschuttingsverplichting voor alle weidedieren. De vorm van beschutting is nog niet gedefinieerd, maar het voorzien van schuilhokken is voor de schapenherder alvast onmogelijk. “Dan houdt het op.”

7 NOVEMBER 2023 – LAATST BIJGEWERKT OM 7 NOVEMBER 2023 16:13

Jerom Rozendaal

Lees meer over:
dierenwelzijn
natuur

Twee honden springen uit de achterbak van een truck en na enkele instructies drijven ze de schapen bijeen. Het is nog maar enkele uren geleden dat schapenherder Marc Van Ransbeke de grazers verplaatst heeft op de Scheldedijk met uitkijk op de brug van Dendermonde. “Afhankelijk van het perceel en het aantal schapen moeten we de schapen om de zoveel tijd verplaatsten”, verklaart de Oost-Vlaming.

Van Ransbeke is één van de naar schatting 20 Vlaamse landbouwers die met zijn schapen en geiten aan natuurbeheer doet. Zijn 800 schapen staan verdeeld over 16 locaties in de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen. In zijn geval gaat het veelal over dijken, taluds langs de snelweg en in mindere mate natuurgebieden. Zijn opdrachtgevers zijn de Vlaamse Waterweg, gemeenten, Agentschap Natuur en Bos (ANB), het Agentschap Wegen en Verkeer en Natuurpunt.

Zijn veestapel telt 800 dieren en is op vier jaar tijd verdubbeld. Naast schapen heeft de schaapherder ook 30 geiten. Deze worden ingezet op moeilijk begaanbare terreinen met veel bomen of struiken. Behalve begrazing genereert de schapenherder ook inkomsten met de verkoop van vleesschapen. De bokjes die in de veestapel geboren worden, mest hij zelf af.

Vorm van agro-ecologische landbouw

“Op veel locaties is natuurlijke begrazing door herkauwers de beste optie om het gras kort te houden”, vervolgt hij. Terwijl we, vergezeld door zijn vrouw Renée Hoebeke die ook assisteert op het bedrijf, naar de kudde schapen rijden, wijst Van Ransbeke ter illustratie naar een stuk dijk waar het gras met de tractor is gemaaid. “Deze sporen in de grond en structuurschade zie je niet in percelen waar schapen grazen.”

Natuurlijke begrazing is volgens de herders goed voor de bodemstructuur en biodiversiteit en een belangrijk onderdeel van agro-ecologische landbouw waar veel over gesproken wordt. “Doordat de schapen en geiten het gras kort houden, dringen de wortels dieper door. Dat is goed voor de bodemstructuur en het koolstofhoudend vermogen. Bovendien verspreiden schapen kruiden via hun vacht en ontstaat er kruidenrijk grasland. Dit is bevorderlijk voor de biodiversiteit”, vertelt Hoebeke.

Naast natuurbeheer kan het begrazen van terreinen met schapen ook oplossingen bieden voor andere landbouwbedrijven, vervolgt zij ”Zo kunnen schapen perfect vanggewassen begrazen, wat klepelwerk of glyfosaat bespaart, en kunnen schapen grazen tussen wijnranken of op aardbeibedrijven. Kortom er zijn tal van mogelijkheden.”

Alhoewel de voordelen van natuurlijke begrazing buiten kijf staan, is de toekomst ervan ongewis. Oorzaak van deze onzekerheid is de nieuwe Vlaamse Codex Dierenwelzijn. In het decreet is onder andere de verplichting opgenomen om een beschutting te voorzien voor weidedieren. Deze beschutting zou de dieren moeten beschermen tegen de weerselementen regen, zon, wind en vrieskou. Voor de herfstvakantie is het ontwerp van decreet een tweede keer goedgekeurd door de Vlaamse regering en wordt het nu voorgelegd aan de Raad van State. Na de finale goedkeuring door de regering gaat het naar het Vlaams Parlement.

Onduidelijkheid over definitie

Op dit moment is er nog geen duidelijkheid over de definitie van “beschutting”. Is een boom bijvoorbeeld voldoende als schaduwplek of moeten er driekwart gesloten stallen voorzien worden? “De definitie van beschutting is mogelijk bepalend voor het voortbestaan van ons bedrijf en van natuurbegrazing in het algemeen”, vertelt Van Ransbeke. “Op onze percelen, die niet ons eigendom zijn, staan niet altijd bomen en kunnen we onmogelijk tijdelijke hokken voorzien die bijvoorbeeld bestand zijn tegen stormen. Dan houdt het voor ons op, maar ook voor natuurbegrazing door bijvoorbeeld ANB en Natuurpunt met hun eigen veestapel.”

De schaapherder vraagt zich af of de opstellers van de wet hiermee rekening hebben gehouden. Hij is bovendien kritisch over het wetsvoorstel. “Schapen zijn van nature bestand tegen alle mogelijk weertypes. Zij hebben een dikke vacht die hen beschermt tegen de koude. Het wolvet in hun vacht zorgt ervoor dat de regen van hen afloopt en ze niet doorweken.” In de zomer werk de vacht ook isolerend, maar moeten er wel maatregelen voorzien worden tegen felle zon, aldus de natuurbeheerder. Hij wijst erop dat hij dierenwelzijn juist heel belangrijk vindt. “In dat geval voorzien we schaduwdoeken waar de schapen onder kunnen schuilen en zorgen we dat de dieren permanent vers water hebben.”

Uitzondering voor natuurlijk begrazing

Het echtpaar hoopt dat er spoedig duidelijkheid ontstaat over de definitie van “beschutting” en het lobbyt in de tussentijd bij verschillende instanties. Zo proberen ze onder andere om Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA), die bevoegd is voor ANB dat natuurlijk begrazing inzet, aan tafel te krijgen. “Het liefst hebben we gewoon een uitzondering voor natuurbeheer in de nieuwe Codex Dierenwelzijn”, vertelt Hoebeke.

In een reactie aan VILT houdt Michaël Devoldere, woordvoerder van Vlaams minister van Dierenwelzijn Ben Weyts (N-VA) die bevoegd is voor de Codex Dierenwelzijn, deze optie nog open. "Eventuele uitzonderingen worden aan het eind van de rit geregeld via een besluit van de Vlaamse Regering. We zijn van plan om hiervoor een advies te vragen aan zowel de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn als ook aan de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen.” Ter geruststelling van de schapenhouders geeft hij ook mee dat natuurlijke beplanting ook als een vorm van beschutting beschouwd wordt.

De woordvoerder benadrukt dat er een overgangsperiode van vijf jaar is voorzien, een overgangsperiode waarin eventuele maatregelen genomen kunnen worden. Maar die maatregelen liggen in het geval van de schapenhouders moeilijk. “Er vanuit gaande dat het decreet zou ingaan vanaf 2024, spreken we dus over verplichte beschutting vanaf 2029.”

Dreiging van het blauwtongvirus

Ondertussen is het nieuwe decreet niet de enige zorg van de schapenhouders. Voorlopig zijn de natuurbeheerders bespaard gebleven van het blauwtongvirus dat een spoor van dode schapen nalaat in Nederland. “Het is een kwestie van tijd voordat het virus ook onze kudde bereikt. Onze schapen staan weidverspreid en zonder beschutting. Alleen een vaccin kan uitkomst bieden”, vertelt Van Ransbeke.

Tijdens de vorige blauwtonguitbraak in 2007 verloor hij de helft van zijn schapen. “Nog afgezien van het dierlijke leed en de economische schade zouden we theoretisch ook nog vervolgd kunnen worden voor contractbreuk als we onze natuurbeheerafspraken niet nakomen”, besluit hij.

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada